

SVE ODGOVORE NA PITANJA DOSTAVITI SA POZIVOM NA

- 1) "Plan rada 18.03.2020. godine – Uvod u građansko pravo"
- 2) "Plan rada 18.03.2020. godine – Opšti deo građanskog prava"
- 3) "Plan rada 18.03.2020. godine – Objekti građanskopravnih odnosa"
- 4) "Plan rada 25.03.2020. godine – Sticanje i gubitak subjektivnih građanskih prava (prvi deo)"
- 5) "Plan rada 01.04.2020. godine – Sticanje i gubitak subjektivnih građanskih prava (drugi deo)"
- 6) "Plan rada 08.04.2020. godine – Pravni poslovi (prvi deo)"
- 7) "Plan rada 15.04.2020. godine – Pravni poslovi (drugi deo)"
- 8) "Plan rada 22.04.2010. godine – Pravni poslovi (treći deo)"

Na postavljeno pitanje se odgovara tako što se pre odgovora unosi pitanje, što je veoma lako korišćenjem alatki Copy/Paste.

Molim da se odgovori na pitanja dostavljaju nedeljno i to pismom "Times New Roman" u fontu "12". Na adresu: vesnadabetic@ yahoo.com; telefon: 069/227-29-86

Na pitanja iz "Plan rada 18.03.2020. godine – Opšti deo građanskog prava" odgovora se korišćenjem udžbenika koji je u "Planu rada 18.03.2020. godine – Opšti deo građanskog prava" označen i to brojem stranica.

Srdačan pozdrav.

Prof. dr Vesna Dabetić-Trogrlić

PLAN RADA
22.04.2020. GODINE

PRAVNI POSLOVI

(treći deo)

13. Nevažnost pravnih poslova

Da se podsetimo: za postojanje važećeg pravnog posla tj. onog koji proizvodi pravna dejstva potrebno je da se ispune svi napred navedeni uslovi predviđeni propisima objektivnog prava, a to su: sposobnost učesnika pravnog posla, postojanje prave volje koja je ozbiljna i slobodna i izjavljena u određenoj formi, kao i moguć, dopušten i određen ili odrediv sadržaj pravnog posla. Takođe pravni posao mora imati i svoje sastojke: bitne, prirodne i slučajne ili samovoljne, pa za punovažnost pravnog posla nije svejedno da li nedostaje i koji nedostaje od tih sastojaka. Samo u prvobitnom rimskom pravu je važio princip: “*Quod nullum est producit effectum*” tj. čim nekom pravnom poslu nedostaje neki od propisanih uslova za njegov nastanak i važenje, on je nevažeći. Kasnije pretorsko pravo je postepeno počelo uočavati i uvažavati postojanje razlike u intenzitetu pojedinih nedostataka koji su dovodili do nevažnosti pravnih poslova. Danas se prema značaju i ozbiljnosti tj. prema težini pojedinih nedostataka i prema pravnim posledicama koje te nedostatke prate, postavljaju tri stepena nevažnosti pravnih poslova: nepostojeći, ništavi i rušljivi pravni poslovi.

14. Nepostojeći pravni posao (*Negotium nullum*)

Nepostojeći pravni posao je onaj pravni posao kojem nedostaje jedan ili više bitnih uslova koje propisi objektivnog prava zahtevaju za njegov *nastanak*. Nepostojeći pravni poslovi uopšte nemaju egzistenciju, jer pravno ne postoje i sledom toga ne proizvode pravna dejstva. Dakle, za nepostojeće pravne poslove se ne može utvrditi da su ništavi, što znači da se ne može tražiti da sud utvrdi da su ovi poslovi ništavi ili ne može se tražiti da se ovi poslovi ponište, zato što se, samo za onaj pravni posao koji je nastao, može tražiti utvrđenje ništavosti ili njegovo poništenje. Jedino što nastaje u slučaju nepostojećeg pravnog posla, jeste tzv. *pravno stanje* gde za nastanak nekog određenog subjektivnog prava iz takvog pravnog posla, nedostaje dopunska pravna činjenica da bi pravni posao bio perfektan tj. važeći, ali zato kod budućeg titulara postoji tzv. pravom zaštićeni interes. Prema tome, titular koji ima pravom zaštićeni interes u slučaju nepostojećeg pravnog posla, može samo tražiti da sud utvrdi da je konkretan pravni posao nepostojeći odnosno da nije nastao, te da protivna strana iz takvog pravnog posla nije stekla neko određeno subjektivno pravo. U slučaju utvrđenja nepostojanja pravnog posla, utvrđenje deluje *ex tunc* (od zaključenja pravnog posla).

Kada bi se usvojila kategorija nepostojećih ugovora, onda bi ugovor koji nema osnov obaveze i ugovor kod kojeg stranke veruju da su saglasne, a među njima postoji nesporazum

(*dissensus*) o prirodi ugovora ili o osnovu ili o predmetu obaveze (nema saglasnosti volja)¹, pripali kategoriji nepostojećih ugovora.

Dakle, ako kod dvostrano obaveznih ugovora i kod jednostrano obaveznih ugovora koji su realni, pa i kod aleatornih ugovora, ne postoji osnov obaveze, takav ugovor je nepostojeći tj. nije nastao, a sankcija za slučaj da osnov ne postoji je ništavost². Odsustvo osnova postoji u slučaju kad je jedna obaveza bez predmeta ili kad je predmet obaveze nemoguće izvršiti, obaveza druge strane je tada bez osnova. Na primer, obaveza kupca će biti bez osnova, ako je individualno određena i nezamenljiva stvar, koja predstavlja predmet prodavčeve obaveze, bila potpuno propala već u momentu zaključenja ugovora ili ako je predmet prodavčeve obaveze bila *res extra commercium*. Obaveza jednog ugovornika ostaje bez osnova, ukoliko drugi ugovornik ne izvrši svoju dospelu obavezu. Npr. obaveza zajmoprimca da vrati sumu novca, biće bez osnova ako tu sumu novca on nije ni primio; obaveza osiguravajuće organizacije tj. osiguravača kod ugovora o osiguranju, ostaje bez osnova, ako se osiguranik osigurao od rizika koji u stvari ne postoji. O nesporazumu (*dissensus*) kod kojeg postoji odsustvo saglasnosti volja, bilo je reči napred.

Osnovna razlika između apsolutno ništavih pravnih poslova i tzv. nepostojećih pravnih poslova je sledeća: Kod apsolutno ništavih pravnih poslova, ispunjeni su uslovi za njihov nastanak, ali faktički i pravno ne proizvode pravna dejstva. Kod tzv. nepostojećih ugovora nisu ispunjeni uslovi za nastanak ugovora, dakle, ugovor nije niti faktički, niti pravno nastao, niti proizvodi pravna dejstva faktički i pravno. Dakle, uzrok nevažnosti je različit, ali je ista sankcija koja pogađa obe vrste ugovora, jer i ništavi i nepostojeći ugovori ne proizvode pravna dejstva. Kad su u pitanju relativno ništavi pravni poslovi, situacija je nešto drugačija. Naime, relativno ništav (rušljiv) pravni posao je faktički nastao i pravno proizvodi dejstvo, ali samo dok jedan od učesnika tog pravnog posla, pred sudom ne pokrene postupak za poništenje tog pravnog posla. Po pravnosnažnosti sudske odluke o poništenju, pravni posao prestaje da proizvodi pravno dejstvo (o čemu će biti reči u delu o relativno ništavim – rušljivim pravnim poslovima).

15. Ništav pravni posao (apsolutno ništav)

15.1 Pojam

Ništav odnosno apsolutno ništav pravni posao je onaj koji ima sve bitne sastojke, koje propisi objektivnog prava zahtevaju za njegov nastanak, ali ipak ne proizvodi pravno dejstvo, jer mu je sadržaj protivan javnim interesima i moralnim shvatanjima određene društvene zajednice. Dakle, kod ništavog pravnog posla, u pitanje je dovedeno njegovo važenje tj. ovaj pravni posao je faktički nastao, ali nije pravno nastao i zato ne proizvodi pravna dejstva.

Ništavost može biti *potpuna* ili *delimična*, a određuje se prema tome da li se odnosi na čitav pravni posao ili neki njegov bitan deo. Tako, ništavost pojedinih odredaba ugovora tj. tzv.

¹ Vidi: član 63. Zakona o obligacionim odnosima (nepostojeći ugovori).

² Vidi: član 52. Zakona o obligacionim odnosima

delimična ništavost³ ne povlači *ipso facto* ništavost celog ugovora, jer se “Korisno štetnim ne kviri”⁴. Sud je dužan da iz prirode ugovora, njegove sadržine i okolnosti relevantnih za svaki konkretan slučaj, utvrdi da li bi stranke zaključile ugovor da su znale za ništavost njegovih pojedinih odredbi i da li ugovor bez tih pojedinih odredbi može da egzistira. Tako npr. ako sud utvrdi da ugovor ne bi bio zaključen bez odredbi o visini cene određenih dobara, koja je inače određena imperativnim propisima, ugovorne odredbe o ceni tih dobara mogu se zameniti imperativnim propisima o ceni tih dobara i u tom slučaju, ništave ugovorne odredbe ne povlače ništavost celog ugovora.

15.2 Uzroci apsolutne ništavosti

Polje primene ništavosti u jednom pravnom sistemu određeno je granicama javnog poretka tog sistema. Ali to je samo opšti okvir u kome se ništavost javlja, a ispoljava se kroz konkretne oblike. Konkretni oblici ništavosti se mogu posmatrati u sferi suprotnosti pravnog posla prinudnim (imperativnim) propisima pozitivnog prava i moralnim normama društva.

Stupajući u ugovorne odnose, stranke su dužne da svoje ugovorne odnose urede tako, da ne vređaju propise imperativnog (prinudnog) karaktera i moralne norme, kojima se zaštićuju određena društvena dobra i društveni interesi. Imperativni propisi i moralne norme su, kako oni koji se nalaze u drugim propisima pozitivnog prava, tako i oni koji se nalaze u Zakonu o obligacionim odnosima.

Pravni posao će biti apsolutno ništav u sledećim slučajevima: (1) kad se prekrše pravila o ograničenju autonomije volje, (2) kad se prekrše pravila koja se odnose na predmet obaveze, (3) kad se prekrše pravila koja se odnose na osnov obaveze, (4) u slučaju nedostatka sposobnosti ugovaranja, (5) kad se prekrše pravila o formi pravnog posla i (6) kad se prekrše pravila o uslovima. S obzirom na značaj uzroka apsolutne ništavosti pravnih poslova, svaki od navedenih uzroka zaslužuje posebnu pažnju.

16. Ništavost ugovora zbog kršenja pravila o ograničenju autonomije volje

16.1 Opšte napomene

U više slučajeva će ugovor biti apsolutno ništav kad se prekrše pravila o ograničenju autonomije volje. Svaki od tih slučajeva zaslužuje posebnu pažnju.

16.2 Ograničenje slobode u određivanju sadržine pravnog posla

Ugovorne strane su u načelu slobodne da odrede sadržaj pravnog posla koji zaključuju. Međutim, ustanovljeno je ograničenje autonomije volje⁵ u smislu prava ugovornih strana da saglasnom voljom odrede sadržinu ugovora, tako da se prava i obaveze ugovornih strana utvrđuju

³ Vidi: član 105. Zakona o obligacionim odnosima

⁴ “*Utile per inutile non vitiatur*” – Sec. Ulpianus, D. 45. 1. 1. 5.

⁵ Vidi: član 27. Zakona o obligacionim odnosima

imperativnim propisima u širem društvenom interesu. Sastojci ugovora čija je sadržina određena prinudnim propisima postaju automatski, sastavni deo ugovora, tako da ih stranke ne moraju predvideti ugovorom, niti se pozivati na propise kojima su oni regulisani. Ako stranke saglasnošću svojih volja odrede sadržinu tih sastojaka drugačije, nego što je predviđeno prinudnim propisima, takve odredbe ugovora će biti bez pravnog dejstva – apsolutno ništave, a umesto njih će važiti propisana sadržina.

Zakonska obaveza organizacije koja obavlja delatnost od opšteg interesa, da sa svakim zainteresovanim licem zaključi ugovor (što znači da je za nju ustanovljeno ograničenje slobode izbora ugovornika), podrazumeva i obaveznu sadržinu tog ugovora, što znači da bitni sastojci tog ugovora čija je sadržina određena prinudnim propisima, postaju automatski sastavni deo ugovora.

16.3 Postupak zaključivanja ugovora

Ograničenju slobode u određivanju sadržine ugovora, odgovara i poseban postupak zaključivanja ugovora i to putem generalne i permanentne ponude, koja se ima prihvatiti u celini *en bloc*⁶. Tako prijava odnosno zahtev zainteresovanog lica da se zaključi ugovor, predstavlja prihvatanje ponude, koji automatski dovodi do zaključenja ugovora, čija sadržina je određena zakonom kao prinudnim propisom. Ugovor koji se zaključuje na osnovu ponude koja je *generalna* (upućena neodređenom broju lica) i *permanentna* (ponuda koja ne prestaje prihvatanjem od strane jednog lica, nego traje tako da je može prihvatiti neograničeni broj lica) jeste specifična vrsta ugovora u odnosu na postupak zaključivanja, ali ne i u odnosu na sadržaj ugovora. Radi se zapravo o ugovoru po pristanku – adhezionom ugovoru, koji podrazumeva pojednostavljen postupak zaključenja ugovora, što predstavlja njegovu pozitivnu stranu, a zbog čega je jedan od subjekata ovog ugovora, po pravilu uvek onaj subjekt koji obavlja delatnost od opšteg interesa. Zaključenje ugovora adhezijom tj. putem generalne i permanentne ponude, ne dopušta pregovaranje u pogledu sadržaja ugovora koji se zaključuje. Ako organizacija koja obavlja delatnost od opšteg interesa, sa zainteresovanim licem zaključi ugovor po postupku koji nije adhezija tj. ugovor zaključi pregovaranjem, takav ugovor će biti apsolutno ništav tj. neće proizvoditi pravna dejstva.

16.4 Pribavljanje saglasnosti trećeg lica za zaključenje ugovora

Za zaključenje nekih ugovora, prema pozitivnim propisima, potrebno je pribaviti saglasnost trećeg lica⁷. Pribavljanje saglasnosti trećih lica za zaključenje ugovora, ustanovljeno je radi zaštite interesa pojedinih kategorija fizičkih lica ili radi zaštite društvenih interesa. Bez dobijanja te saglasnosti ugovor ne proizvodi nikakva pravna dejstva tj. apsolutno je ništav. U nekim pozitivnim propisima se predviđa prethodna saglasnost, u nekim naknadna, a u nekim se saglasnost može dati bilo prethodno, bilo naknadno. Nesumnjivo je da postoji razlika u pravnim dejstvima prema tome da li se radi o *dozvoli* (prethodnoj saglasnosti) ili *odobrenju* (naknadnoj

⁶ Shodno pravilu sadržanom u članu 33. Zakona o obligacionim odnosima.

⁷ Vidi: član 29. Zakona o obligacionim odnosima.

saglasnosti). Ako je za nastanak ugovora propisana dozvola, stranke ne bi smele da pristupaju zaključenju ugovora, pre nego što je dozvola dobijena, a ukoliko ipak zaključe takav ugovor, važenje tog ugovora može da počne, tek od trenutka dobijanja dozvole. Naprotiv, ako je za nastanak ugovora propisano odobrenje, smatra se da je ugovor zaključen pod odložnim uslovom da se dobije odobrenje (propisano odobrenje čini ugovor pendentnim – “visećim”). Ako odobrenje bude dobijeno, ugovor važi od trenutka njegovog zaključenja.

17. Ništavost pravnog posla (ugovora) zbog predmeta obaveze

Da se podsetimo: Ugovor je apsolutno ništav tj. ne proizvodi pravna dejstva ako je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv⁸. Ako je predmet obaveze nemoguć, uzima se u obzir samo materijalna nemogućnost i to objektivna nemogućnost, pa će ugovor biti apsolutno ništav ako je za predmet obaveze, imao nešto što se uopšte ne može izvršiti. U obzir se uzima i prvobitna nemogućnost tj. da je objektivna nemogućnost postojala u momentu zaključenja ugovora. Izuzetak od ovog pravila je, ako je ugovor zaključen pod odložnim uslovom ili rokom, pa pre ostvarenja uslova ili isteka roka, dođe do naknadne nemogućnosti realizovanja predmeta ugovorne obaveze. Dakle, zahtev da materijalna nemogućnost bude objektivna i prvobitna, od uticaja je na činjenicu da li će ugovor proizvoditi pravna dejstva. Tako ako je ugovoreno realizovanje predmeta ugovorne obaveze koji je materijalno nemoguće realizovati, jer je predmet ugovorne obaveze i faktički (objektivno) i inicijalno (prvobitno) nemoguć, takav ugovor će biti apsolutno ništav. Češći je slučaj *pravne nemogućnosti* realizovanja predmeta ugovorne obaveze kod koje je faktički, ali ne i pravno, moguće realizovati predmet obaveze. Tako npr. pravno je nemoguće da ugovorna obaveza ima za predmet predaju neke stvari koja je van prometa ili je u ograničenom prometu, ukoliko nisu ispunjeni zakonom propisani uslovi. Pravna nemogućnost obuhvata sve slučajeve kada je predmet ugovorne obaveze nemoguće izvršiti zbog toga što je to zabranjeno pozitivnim propisima.

Ako je predmet ugovorne obaveze nedopušten, što znači protivan prinudnim propisima koji sadrže mnogobrojne konkretne zabrane o kojima je napred bilo reči, kao što je zabrana stvaranja i iskorišćavanja monopolskog položaja⁹, zabrana povrede načela jednake vrednosti davanja kod dvostrano obaveznih ugovora¹⁰, te zabrana zaključivanja zelenaških ugovora i druge zabrane, pravni posao zaključen pod povredom zabrane, jeste apsolutno ništav pravni posao, jer je povreda zabrane nedopuštena.

Ako je predmet obaveze neodređen ili neodrediv, ugovor je apsolutno ništav. Ugovorne strane mogu određivanje predmeta obaveze prepustiti nekom trećem licu koje mora postupati sa dužnom pažnjom uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti. Ako treće lice neće ili ne može da odredi predmet obaveze, ugovor je apsolutno ništav jer nije određen predmet obaveze.

⁸ Vidi: član 47. Zakona o obligacionim odnosima.

⁹ Vidi: član 14. Zakona o obligacionim odnosima.

¹⁰ Vidi: član 15. Zakona o obligacionim odnosima.

18. Ništavost pravnog posla (ugovora) zbog osnova obaveze

Da se podsetimo: Ugovorna obaveza mora imati dopušten osnov, a ovaj se pretpostavlja, iako nije izražen, vidljiv. U pitanju je oboriva pretpostavka, što znači da se može dokazivati da obaveza nema kauzu ili da je kauza nedopuštena, u kojem slučaju je reč o ništavom ugovoru¹¹. Osnov ugovorne obaveze je nedopušten, ako je protivan prinudnim propisima i moralnim normama ili ako se pomoću osnova izigrava primena prinudnih propisa. Kada je u pitanju izigravanje primene prinudnih propisa pomoću osnova, apsolutna ništavost je ustanovljena za simulovane pravne poslove¹². Prividni ugovori i to – fiktivni¹³ su nepostojeći, ali pravna sankcija koja ih pogađa jeste ista koja pogađa i apsolutno ništave pravne poslove – oni ne proizvode pravna dejstva. Osim toga, osnov ugovorne obaveze je nedopušten i kad postoji nedopuštena pobuda ugovornih strana. Tako, ugovor sa naknadom će biti apsolutno ništav, ako je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku jednog ugovarača da zaključi ugovor i ako je to drugi ugovarač znao ili morao znati. Kod ugovora bez naknade nedopuštene pobude uvek dovode do ništavosti ugovora, bez obzira da li je drugi ugovornik znao da je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku njegovog saugovornika.

19. Ništavost pravnog posla (ugovora) zbog nedostatka sposobnosti ugovaranja

19.1 Sposobnost fizičkih lica za ugovaranje

Pravni poslovi koje zaključuje mlađi maloletnici do 14 godina, bilo da su teretni ili dobročini, male ili velike vrednosti, apsolutno su ništavi i to zato što su mlađi maloletnici potpuno poslovno nesposobni. Čak ni naknadna saglasnost zakonskog zastupnika mlađeg maloletnika, ne može ovim poslovima dati pravnu snagu. Apsolutno su ništavi i pravni poslovi punoletnih lica kojima je potpuno oduzeta poslovna sposobnost, ako nisu zaključeni uz prethodnu saglasnost datu kao dozvolu od strane njihovog staratelja.

19.2 Sposobnost pravnih lica za ugovaranje

Prema pravu Republike Srbije, pravno lice i preduzetnik stiču pravnu i poslovnu sposobnost danom upisa u nadležni Registar koji vodi Agencija za privredne registre (kad su u pitanju privredna društva i preduzetnici) odnosno danom nupisa u sudski registar mesno nadležnog privrednog suda (kad su u pitanju ustanove). Prema pravilima usvojenim u pravu Republike Srbije, pravna lica imaju tzv. specijalnu pravnu sposobnost, a time i specijalnu poslovnu sposobnost, koja je po svom obimu i kvalitetu određena prirodom delatnosti pravnog lica i ciljem radi čijeg ostvarenja je ono osnovano. To znači da pravno lice ima ograničenu pravnu i poslovnu sposobnost, jer u pravnom prometu ne može zaključivati sve vrste ugovora, nego samo one koji ulaze u okvir njegove delatnosti za koju je upisano u nadležni Registar.

¹¹ Vidi: član 52. Zakona o obligacionim odnosima.

¹² Vidi: član 66. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

¹³ Vidi: član 66. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Prema opštem važećem pravilu¹⁴, ugovor zaključen van okvira pravne sposobnosti pravnog lica, ne proizvodi pravno dejstvo tj. apsolutno je ništav. Međutim, ovo opšte pravilo, kao takvo važi za nekomercijalna pravna lica, a za komercijalna pravna lica, Zakon o privrednim društvima je derogirao opšte pravilo, uvođenjem posebnog pravila, po kojem će pravni posao komercijalnog pravnog lica ostati na snazi po ceni kazne, koju će morati platiti pravno lice, koje je pravni posao zaključilo van okvira svoje registrovane delatnosti i to ako druga strana nije znala i nije morala i nije bila dužna znati, da se pravni posao zaključuje van okvira registrovane delatnosti. Međutim, ako je druga ugovorna strana bila nesavesna tj. ako je znala ili morala znati ili bila dužna znati da, pravno lice zaključuje ugovor van okvira svoje registrovane delatnosti i to u cilju špekulacije, takvom pravnom poslu i toj stranci se ne može pružiti pravna zaštita tj. takav pravni posao će se smatrati apsolutno ništavim.

20. Ništavost pravnog posla (ugovora) zbog forme

O pojmu forme i vrstama forme, napred je bilo reči. Na ovom mestu valja reći samo to, u kojoj meri odsustvo forme utiče na punovažnost ugovora. Uzima se u obzir samo *forma ad solemnitatem* kao bitna forma, koja predstavlja konstitutivni sastojak ugovora. Ako je takva forma određena zakonom i predstavlja uslov punovažnosti ugovora, a ugovor nije zaključen u zakonskoj bitnoj formi, takav ugovor je apsolutno ništav ugovor¹⁵. Ako takvu formu ugovorne strane, ugovorom predviđaju kao uslov punovažnosti ugovora, ugovor koji nije zaključen u ugovorenoj bitnoj formi, jeste apsolutno ništav ugovor¹⁶.

21. Ništavost pravnog posla (ugovora) zbog uslova

Ugovor u kojem je postavljen *nedopušten* odložni ili raskidni uslov, koji je protivan prinudnim propisima i moralnim normama, apsolutno je ništav¹⁷. Ugovor u kojem je postavljen *nemoguć* odložni uslov, apsolutno je ništav¹⁸, a ugovor u kojem je postavljen *nemoguć* raskidni uslov, nepostojeći je¹⁹. *Odložni uslov* je buduća i neizvesna okolnost od čijeg nastupanja zavisi nastanak ili prestanak ugovora, što znači da odložni uslov deluje *ex tunc* (od početka), pa dok se odložni uslov ne ispuni, ugovor ne proizvodi pravna dejstva, a kad se ispuni, ugovor proizvodi pravna dejstva od momenta zaključenja tj. retroaktivno. *Raskidni uslov* je buduća i neizvesna okolnost od čijeg nastupanja zavisi prestanak ugovora, što znači da deluje *ex nunc* (ubuduće od prestanka) bez povratnog dejstva. Kada se raskidni uslov ispuni, ugovor prestaje da proizvodi pravna dejstva, što znači da je ugovor proizvodio pravna dejstva i to od momenta zaključenja ugovora pa do nastupanja raskidnog uslova.

¹⁴ Vidi: član 54. Zakona o obligacionim odnosima.

¹⁵ Vidi: član 70. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

¹⁶ Vidi: član 70. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

¹⁷ Vidi: član 75. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

¹⁸ Vidi: član 75. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

¹⁹ Vidi: član 75. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

22. Pravne posledice apsolutne ništavosti

Opšte napomene. Apsolutna ništavost ugovora povlači određene pravne posledice kao što je vraćanje u pređašnje stanje, obaveza na naknadu štete, odbijanje zahteva nesavesne stranke za restituciju i oduzimanje predmeta ugovorne obaveze u korist nadležne opštine.

Restitutio in integrum (vraćanje u pređašnje stanje). Kada oba učesnika pravnog posla ili samo jedan, potpuno ili delimično ispune ugovorne obaveze, svaki učesnik je dužan da drugome vrati sve ono, što je po osnovu apsolutno ništavog ugovora primio. U ovom slučaju radi se o jednostranoj ili dvostranoj restituciji.

Naknada štete. Ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju u naturi, mora se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cenama u vreme donošenja sudske odluke²⁰. Zaključenjem ništavog pravnog posla, jedan učesnik može pretrpeti štetu usled legitimno očekivanog ostvarenja cilja ugovora. Naknadu tako nastale štete, u postupku pred nadležnim sudom, može zahtevati samo savestan učesnik apsolutno ništavog pravnog posla, koji nije znao, niti je prema okolnostima slučaja, morao znati za postojanje uzroka ništavosti²¹.

Odbijanje zahteva nesavesne stranke za restituciju. Nadležni sud može odbiti, u celini ili delimično, zahtev nesavesne strane za vraćanje onog što je drugoj strani dala²². U konkretnom slučaju, sud primenjuje pravilo "*Nemo auditur propriam turpitudinem allegans*" ("Niko se ne može pozivati na sopstvenu nemoralnu radnju").

Oduzimanje predmeta ugovorne obaveze u korist nadležne opštine. Ako su stranke u nekom pravnom poslu bile nesavesne tj. ako su znale da čine nešto što je nedopušteno, onda se vrednost njihovih prestacija ne može zadržati u njihovoj imovini, niti po osnovu povraćaja u pređašnje stanje, niti po osnovu zadržavanja u imovini zbog indigniteta druge strane. U takvim slučajevima, sud može odlučiti da se vrednost njihovih prestacija oduzima u korist opštine, na teritoriji čije nadležnosti se nalazi sedište odnosno prebivalište ili boravište nesavesnih stranaka²³.

23. Položaj trećih lica u slučaju apsolutne ništavosti

Kada na osnovu apsolutno ništavog pravnog posla, dođe do predaje neke stvari učesniku pravnog posla, onda prenosilac može tražiti od sticaoca da mu tu stvar vrati. Međutim, sticalac u međuvremenu može tu stvar, u svojstvu prenosioca, na osnovu pravnog posla kojim se npr. prenosi pravo svojine, predati trećem licu kao sticaocu. Tada se postavlja pitanje, da li je treće lice steklo pravo svojine na toj stvari i da li prvobitni prenosilac može od trećeg lica zahtevati povraćaj stvari. Ako se dosledno poštuje princip, da niko ne može preneti više prava na drugog nego što ih sam ima, dolazi se do zaključka da treće lice nije steklo pravo svojine na toj stvari,

²⁰ Vidi: član 104. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

²¹ Vidi: član 108. Zakona o obligacionim odnosima.

²² Vidi: član 104. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

²³ Vidi: član 104. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

pošto pravo svojine na toj stvari i nije bilo na strani njegovog prenosioca, koji je stvar držao po osnovu apsolutno ništavog pravnog posla. Zato prvobitni prenosilac, svojinskom tužbom može da zahteva vrćanje stvari od trećeg lica, a treće lice može da zahteva naknadu štete od svog prenosioca. Međutim, zbog sigurnosti pravnog prometa u izvesnim slučajevima se odstupa od navedenog principa i treće lice može definitivno da stekne određeno pravo, npr. pravo svojine, iako ono nije bilo na strani njegovog prenosioca, kao i u slučaju kad se ispune uslovi za sticanje svojine od nevlasnika. U oba slučaja, zahteva se savesnost trećeg lica kao sticaoca tj. da on nije znao, niti je prema okolnostima slučaja, morao znati da prenosilac drži stvar po osnovu apsolutno ništavog ugovora ili da prenosilac nije vlasnik. U oba slučaja, sticalac stiće npr. pravo svojine, ne na osnovu svog prethodnika ili nevlasnika, već na osnovu određenih pravnih činjenica, koje objektivno pravo predviđa kao dovoljne za nastanak prava svojine ili nekog drugog prava. U navedena dva slučaja prvobitni prenosilac odnosno vlasnik stvari, neće imati pravo da od trećeg lica zahteva povraćaj stvari, jer je treće lice konačno steklo pravo izvornim putem (originerno) ali će zato, prvobitni prenosilac od svog saugovornika, a vlasnik stvari od nevlasnika²⁴, imati pravo da zahteva naknadu prouzrokovane štete.

24. Krug lica koja mogu isticati apsolutnu ništavost

S obzirom da se apsolutno ništavim ugovorima, vređaju javni interesi izraženi ustanovom javnog poretka, preko kogentnih propisa i moralnih normi, krug lica koja mogu kod nadležnog suda podići *tužbu za utvrđenje ništavosti* ugovora je sledeći: (1) zainteresovana lica, a to su pre svega same ugovorne strane i njihovi univerzalni sukcesori; (2) svako drugo lice koje je u stanju da pokaže interes (ekonomski, ne nužno i pravni interes) za akt podizanja tužbe za utvrđenje ništavosti ugovora; (3) Tužilaštvo. Valja naglasiti da je sud ovlašćen da po službenoj dužnosti pazi na apsolutnu ništavost ugovora i da ispituje uzroke ništavosti²⁵.

25. Neograničenost isticanja apsolutne ništavosti

Osnovni princip teorije ništavosti ima svoje poreklo još u rimskoj maksimi "*Quod nullum est nullum producit effectum*" tj. ništavost ne proizvodi pravna dejstva od samog početka (*ex tunc*) s obzirom da je ništav onaj ugovor, koji je protivan javnom poretku izraženom prinudnim propisima i normama o moralu. To znači da sudska odluka kojom se jedan ugovor proglašava apsolutno ništavim, ima samo deklarativan, a ne konstitutivan karakter, a jer se sudskom odlukom samo utvrđuje da je u pitanju ništav ugovor. Tužba za utvrđenje apsolutne ništavosti može biti pozitivna (kada je podiže lice, kojem je u interesu da se utvrdi da je jedan ugovor zaključen i da kao takav proizvodi pravno dejstvo) ili negativna (kada je podiže lice, kojem je u interesu da se utvrdi da je jedan ugovor zaključen, ali da ne proizvodi pravno dejstvo s obzirom da se njim vređaju određene zabrane izražene prinudnim propisima). U svakom slučaju podizanje tužbe nije vezano za rok i pravo na isticanje apsolutne ništavosti se može ostvariti bez obzira na protek vremena – ne gasi se tj. ne zastareva.

²⁴ Radi se isključivo o pokretnoj stvari.

²⁵ Vidi: član 109. Zakona o obligacionim odnosima.

Isticanje apsolutne ništavosti pred sudom, ne mora se javiti samo u obliku tužbe za utvrđenje ništavosti, već i u obliku tužbe za vraćanje datog ili tužbe za naknadu štete, koju je savesni ugovornik pretrpeo usled zaključenja apsolutno ništavog ugovora. Kako Zakon o obligacionim odnosima, nije utvrdio rokove zastarelosti za potraživanja nastala povodom apsolutne ništavosti ugovora, to se na potraživanje vraćanja datog i naknade štete ima primeniti opšti rok zastarelosti od deset godina²⁶.

26. Konverzija (Pretvaranje apsolutno ništavog u punovažan pravni posao)

Moguće je da jedan apsolutno ništav pravni posao proizvede pravna dejstva nekog drugog pravnog posla ukoliko sadrži potrebne uslove za punovažnost tog drugog pravnog posla i ukoliko se, s obzirom na cilj kojem stranke teže, može smatrati da bi ga one zaključile, da su znale za ništavost svog pravnog posla. U takvom slučaju dolazi do konverzije²⁷ apsolutno ništavog pravnog posla odnosno pretvaranja apsolutno ništavog pravnog posla u drugi punovažan pravni posao, koga stranke hoće. Kod konverzije je uvek reč o tome, da stranke nisu ispunile sve uslove, koje zakon traži za punovažnost određenog pravnog posla, usled čega taj pravni posao ne proizvodi pravna dejstva, ali ono što su stranke učinile, može upućivati na neki drugi pravni posao. Prilikom tumačenja pravnog posla, sud je dužan da teži održavanju pravnog posla i pojedinih njegovih odredbi, tako što će odredbe tumačiti u smislu u kojem mogu imati izvesno pravno dejstvo, a ne u smislu da nemaju nikakvo pravno dejstvo. Primenujući ovo pravilo tumačenja sud može, ukoliko su ispunjeni napred pomenuti uslovi, da ustanovi konverziju do koje je došlo u konkretnim odnosima između učesnika pravnog posla.

27. Konvalidacija (Naknadno osnaženje apsolutno ništavog pravnog posla)

Prema tradicionalnom pravilu, nešto što je od početka manljivo (nezakonito), ne može protekom vremena ili voljom stranaka postati punovažno (*“Quod ab initio vitiosum est non potest tractu temporis convalescere”*), jer se apsolutno ništavim pravnim poslovima povređuju zabrane izražene prinudnim propisima. Međutim, konvalidacija²⁸ je ipak moguća i kod apsolutno ništavih ugovora, ukoliko se ispune dva uslova: da je zabrana bila manjeg značaja i da je pravni posao izvršen. To znači da će sud imati da ceni težinu zabrane tj. da li se tim pravnim poslom ili pojedinom njegovom odredbom *u bitnoj meri* vređaju zabrane izražene prinudnim propisima ili se tim pravnim poslom *u manjoj meri* vređaju propisane zabrane, kao i da utvrdi činjenicu, da li su obaveze iz apsolutno ništavog pravnog posla u potpunosti među strankama izvršene. U prisustvu ta dva uslova, ništavost se ne može isticati. Konvalidacija apsolutno ništavog pravnog posla postoji npr. u slučaju kad je uzrok apsolutne ništavosti nedostatak propisane forme, pa će se pravni posao za čije zaključenje se zahteva pisana forma, smatrati punovažnim, iako nije u toj

²⁶ Vidi: član 371. Zakona o obligacionim odnosima.

²⁷ Vidi: član 106. Zakona o obligacionim odnosima.

²⁸ Vidi: član 107. Zakona o obligacionim odnosima.

formi zaključen, ako su učesnici pravnog posla izvršili u celini ili u pretežnom delu obaveze koje iz njega nastaju²⁹.

28. Rušljiv pravni posao (relativno ništav)

28.1 Pojam

Rušljiv pravni posao je onaj koji je faktički i pravno nastao i proizvodi pravna dejstva, ali zbog određenih nedostataka kojima se u prvom redu vređaju pojedinačni interesi, taj pravni posao proizvodi pravna dejstva samo dok na zahtev zainteresovanog lica ne bude poništen u sudskom postupku. Relativna ništavost može biti potpuna u kojem slučaju će ceo pravni posao biti poništen, a može biti i delimična u zavisnosti od toga da li ugovor može opstati bez pojedinih odredbi koje su kao relativno ništave, poništene.

28.2 Uzroci rušljivosti

Rušljivost zbog nedostatka volje tj. mana volje. Ugovor će biti rušljiv u slučaju zablude, prevare i prinude. *Zabluda* je uzrok rušljivosti pravnog posla, ali samo u slučaju bitne zablude³⁰ i to pravne zablude (*error iuris*), stvarne zablude o činjenicama (*error facti*), zablude o licu s kojim se zaključuje pravni posao (*error in paersona*), zablude o svojstvima predmeta (*error in substantia*) i u slučaju zablude o pobudi³¹ koja je bila odlučna za preuzimanje obaveze (*falsa causa*). U drugim slučajevima, tj. u slučaju zablude o predmetu (*error in corpore*) i zablude o prirodi pravnog posla (*error in negotio*) ugovor je nepostojeći. *Prevara* je uzrok rušljivosti pravnog posla, pa je pravni posao zaključen pod prevarom relativno ništav tj. rušljiv, naročito ako je u pitanju prevara koja je kvalifikovana zabluda – ona je uvek uzrok rušljivosti³². *Prinuda* je takođe uzrok rušljivosti, pa je pravni posao zaključen pod prinudom relativno ništav tj. rušljiv, ali samo ako se prinuda javlja u vidu pretnje (*vis compulsiva*). U slučaju da se prinuda javlja u vidu fizičke sile (*vis absoluta*), onda sila potpuno sprečava nastupanje saglasnosti, pa je pravni posao u njenom prisustvu nepostojeći, a pravna posledica je apsolutna ništavost pravnog posla.

Rušljivost zbog predmeta obaveze. Da se podsetimo: Predmet obaveze je nedopušten ako je protivan prinudnim propisima koji sadrže razne zabrane, između ostalog zabranu povrede načela jednake vrednosti davanja kod dvostrano obaveznih ugovora, a u slučaju rušljivih ugovora, to je zabrana zaključivanja lezioniranih ugovora – *laesio enormis* tj. prekomerno oštećenje o kojem je već bilo reči.

Rušljivost zbog nedostatka sposobnosti ugovaranja. Pravni poslovi koje zakluče stariji maloletnici od 14 do 18 godina života i to pravni poslovi velike vrednosti i većeg značaja, relativno su ništavi, ako za zaključenje pravnog posla nemaju prethodnu saglasnost zakonskog

²⁹ Vidi: član 73. Zakona o obligacionim odnosima.

³⁰ Vidi: član 61. Zakona o obligacionim odnosima.

³¹ Vidi: član 62. Zakona o obligacionim odnosima.

³² Vidi: član 65. Zakona o obligacionim odnosima.

zastupnika datu kao dozvola, a to zato što su stariji maloletnici ograničeno poslovno sposobni. U slučaju da stariji maloletnik zaključi pravni posao bez prethodne saglasnosti zakonskog zastupnika, njegov zakonski zastupnik se može naknadno saglasiti sa preduzetim pravnim poslom tj. naknadnu saglasnost dati kao odobrenje i tada će odobrenje imati retroaktivno dejstvo i tada će se smatrati da je pravni posao punovažan od samog početka. Međutim, zakonski zastupnik starijeg maloletnika može uskratiti davanje odobrenja i tada je pravni posao relativno ništav tj. rušljiv. Rušljivi su i pravni poslovi punoletnih lica kojima je delimično oduzeta poslovna sposobnost, ako nisu zaključeni uz prethodnu saglasnost datu kao dozvola ili naknadnu saglasnost datu kao odobrenje od strane njihovog staratelja. Kad su u pitanju pravna lica, nedostatak tzv. specijalne poslovne sposobnosti pravnih lica za ugovoranje, koja je po svom obimu i kvalitetu određena prirodom delatnosti pravnog lica i ciljem radi čijeg ostvarenja je ono osnovano, može biti samo uzrok apsolutne ništavosti pravnog posla, ali ne može biti uzrok relativne ništavosti tj. rušljivosti pravnog posla. Ovo je zbog toga što se apsolutna ništavost više nego relativna ništavost, postavlja u sferi opštih interesa, a ne pojedinačnih, a pravna lica kad obavljaju delatnost čine to, ne samo u sopstvenom interesu, već i u opštem interesu.

28.3 Položaj trećih lica u slučaju rušljivosti

Što se tiče pravnog položaja trećih lica, koja su na osnovu rušljivog pravnog posla stekla neko pravo, u principu važi isti princip kao i kod apsolutno ništavih pravnih poslova, da niko ne može na drugoga preneti više prava nego što i sam ima, ali sa izuzetkom da treća savesna lica zbog sigurnosti pravnog prometa, u izvesnim slučajevima mogu i konačno steći neka prava.

28.4 Krug lica koja mogu isticati rušljivost

Kako se rušljivim pravnim poslovima prvenstveno vređaju interesi samih učesnika, to je krug lica koja mogu zahtevati poništaj rušljivog pravnog posla daleko uži od kruga lica koja mogu zahtevati utvrđenje apsolutne ništavosti pravnog posla. Radi se o sledećim licima: (1) Učesnik pravnog posla u čijem interesu je ustanovljena rušljivost tj. onaj koji je pravni posao zaključio u zabludi, pod prevarom, pod prinudom, onaj koji je ograničeno poslovno sposoban, onaj koji je oštećen zaključenjem lezioniranog ugovora, može zahtevati poništaj rušljivog pravnog posla. (2) Univerzalni naslednik učesnika pravnog posla u čijem interesu je ustanovljena rušljivost, može zahtevati poništaj rušljivog pravnog posla. (3) Zakonski zastupnik ili staratelj ograničeno poslovno sposobnog učesnika pravnog posla, u čijem interesu je ustanovljena rušljivost, može zahtevati poništaj rušljivog pravnog posla. (4) Saugovornik onog učesnika pravnog posla u čijem interesu je ustanovljena rušljivost, može zahtevati od drugog učesnika pravnog posla, da se izjasni da li ostaje pri pravnom poslu ili ne, a rok za izjašnjenje ne može biti kraći od 30 dana. Ukoliko se učesnik pravnog posla, u čijem interesu je ustanovljena rušljivost tj. njegov zakonski zastupnik ili staratelj, ne izjasni u ostavljenom roku od 30 dana, smatraće se da je pravni posao poništen. (5) Treće lice koje ima pravni interes da se poništi rušljiv ugovor, npr. poverilac jednog od učesnika rušljivog pravnog posla, može zahtevati poništaj rušljivog pravnog posla.

28.5 Ograničeno isticanje rušljivosti

Poništenje rušljivog ugovora se može zahtevati u roku od jedne godine od dana saznanja za uzrok rušljivosti ili od dana prestanka prinude tj. u subjektivnom roku od jedne godine, a u svakom slučaju u objektivnom roku od tri godine od dana zaključenja rušljivog pravnog posla³³. Rok u kojem se može podneti zahtev tj. tužba za poništaj rušljivog pravnog posla je prekluzivan rok, pa ako ovlašćeno lice podnese tužbu nakon proteka tog roka, sud će doneti procesnu odluku tj. tužbu će, kao neblagovremenu, odbaciti.

28.6. Pravne posledice rušljivosti

Opšte napomene. Kad se jedan rušljiv pravni posao na zahtev ovlašćenog lica poništi, onda on u principu ne proizvodi nikakva pravna dejstva, jer poništenje deluje retroaktivno tj. smatra se da je pravni posao bio ništav od momenta zaključenja – *ex tunc*. Pravne posledice rušljivosti mogu biti različite, pa valja o svakoj posebno progovoriti.

Restitutio in integrum. Ukoliko je rušljiv pravni posao bio izvršen delimično ili potpuno, nastupiće obaveza vraćanja primljenog i to ako je moguće *in natura*, a ako nije ili se priroda onog što je ispunjeno protivi restituciji, onda se vraćanje vrednosti vrši putem novčanog ekvivalenta, čija se visina utvrđuje prema cenama u vreme vraćanja tj. donošenja sudske odluke. Restitucija može biti jednostrana ili obostrana. Do jednostrane restitucije dolazi u slučaju, kada je po osnovu rušljivog pravnog posla, samo jedna strana u celini ili delimično primila izvršenje druge strane i tada se pitanje vraćanja postavlja samo za tu stranu. Kod dvostrane restitucije svaki ugovornik vraća svom saugovorniku onu vrednost koju je od njega primio po osnovu rušljivog pravnog posla, s tim što se i tu primenjuju pravila o davanju odgovarajuće naknade u novcu.

Neponištavanje izvršenja rušljivog pravnog posla. Od pravila da poništenje deluje retroaktivno i da se pravni posao u slučaju njegovog poništenja smatra relativno ništavim od momenta zaključenja, postoji izuzetak. Naime, učesnici jednog rušljivog pravnog posla mogu svoje odnose urediti i tako da poništeni pravni posao ne proizvodi pravna dejstva samo za ubuduće – *ex nunc*, već da pravni posao proizvodi pravno dejstvo od momenta zaključenja do momenta poništenja, a što znači da se mogu saglasiti da, ono što je delimično izvršeno, ne bude poništeno. Ovo je kod rušljivih pravnih poslova moguće, jer su u prvom redu angažovani interesi samih učesnika pravnog posla, tako da oni mogu svojom voljom da regulišu pitanje od kojeg momenta će se smatrati da je pravni posao poništen, a sve to pod uslovom da u konkretnom slučaju propisom objektivnog prava nije drugačije predviđeno.

Naknada štete. Pored vraćanja u predašnje stanje, kao posledica poništenja rušljivog pravnog posla, može se javiti i naknada štete. Za pitanje, ko će biti poverilac, a ko dužnik naknade štete, od bitne važnosti je ustanoviti činjenicu savesnosti odnosno nesavesnosti učesnika pravnog posla. Savestan učesnik pravnog posla je uvek onaj koji nije znao niti morao znati za

³³ Vidi: član 117. Zakona o obligacionim odnosima.

postojanje uzroka rušljivosti, a što je faktičko pitanje koje sud od slučaja do slučaja utvrđuje. Savestan učesnik rušljivog pravnog posla ima pravo da, od svog saugovornika na čijoj strani je uzrok rušljivosti, zahteva naknadu štete. Dakle, saugovornik na čijoj strani je uzrok rušljivosti, jeste nesavestan učesnik. Naknada bi trebalo da reparira onu štetu, koju je savesni učesnik rušljivog pravnog posla pretrpeo, zbog poništenja tog posla odnosno zbog toga, što ugovor nije izvršen onako kako je bio zaključen, kao i štetu koja je proizašla iz preduzimanja svih radnji koje su preduzete zbog verovanja savesnog učesnika da je zaključen punovažan pravni posao, a koje radnje su dovele do smanjenja njegove imovine. Drugim rečima, naknada štete u materijalnom smislu treba da postavi savesnog učesnika u onaj položaj, u kojem bi on bio da je ugovor izvršen na način, u mestu i u vreme kako je pravnim poslom predviđeno (tzv. pozitivni interes).

28.7 Konvalidacija (Naknadno osnaženje relativno ništavog pravnog posla)

Ako se pravo na poništaj rušljivog pravnog posla, ne ostvari u roku predviđenom objektivnim pravom, nastupa konvalidacija i pravni posao proizvodi pravna dejstva od momenta njegovog zaključenja. Konvalidacija je naknadno osnaženje rušljivog pravnog posla putem odricanja od prava na poništaj pravnog posla od strane lica koja na to imaju pravo. Konvalidacija može biti učinjena: (1) izričnom izjavom kojom se odriče prava na poništaj rušljivog pravnog posla; (2) prećutno tj. dobrovoljnim izvršenjem rušljivog pravnog posla, iako se zna za uzrok rušljivosti; (3) prostim propustom da se u propisanom roku podnese tužba za poništaj rušljivog pravnog posla.

Međutim, kada su treća savesna lica u pitanju, konvalidacija se na njih ne mora odnositi, jer su ona računajući na rušljivost pravnog posla stekla neka prava i konvalidacijom ne smeju biti oštećena, pa će naravno učesnik pravnog posla, na čijoj strani je uzrok ništavosti, biti dužan trećem licu da naknadi štetu koja je, za to treće lice, iz čina konvalidacije rušljivog pravnog posla, prouzrokovana.

PITANJA NA OSNOVU KOJIH STUDENT MOŽE PROVERITI POZNAVANJE MATERIJE PRAVNI POSLOVI (treći deo) (str. 333 do 340 u udžbeniku)

- 1) Koja je osnovna razlika između nepostojećih, apsolutno ništavih i relativno ništavih pravnih poslova?
- 2) Da li pravni posao može biti delimično apsolutno ništav i da li delimična apsolutna ništavost povlači ništavost celog pravnog posla?
- 3) Koji su uzroci apsolutne ništavosti pravnog posla?
- 4) Ako jedna organizacija obavlja delatnost od opšteg interesa, koja je njena zakonska obaveza i kakva mora biti sadržina pravnog posla koji ta organizacija zaključuje sa zainteresovanim licem?

- 5) Ako organizacija koja obavlja delatnost od opšteg interesa zaključi ugovor sa zainteresovanim licem po postupku nije adhezioni postupak putem generalne i permanentne ponude, da li će taj ugovor biti relativno ništav?
- 6) Kakva je razlika u pravnim dejstvima ugovora za čiji nastanak je potrebna dozvola trećeg lica i onih ugovora za čiji nastanak je potrebno odobrenje trećeg lica?
- 7) Ako je ugovor zaključen protivno zabrani zaključivanja zelenaških ugovora, da li je takav ugovor nepostojeći?
- 8) Kad je osnov ugovorne obaveze nedopušten, da li je ugovor sa takvim osnovom relativno ništav?
- 9) Kad se radi o ništavosti pravnog posla zbog osnova obaveze, za koje pravne poslove je ustanovljena apsolutna ništavost, a koji pravni poslovi su nepostojeći?
- 10) Ako je malolenik od 13 godina zaključio ugovor o prodaji kuće u kojoj živi, da li je taj ugovor punovažan?
- 11) Da li je punovažan ugovor o prodaji stada ovaca koji zaključi Pravni fakultet i ako nije zašto nije punovažan?
- 12) Kada Primus i Sekundus usmeno zaključe ugovor o prodaji neke njive, da li je takav punovažan?
- 13) Koje su pravne posledice ništavosti?
- 14) Koja lica mogu isticati apsolutnu ništavost ugovora pred sudom?
- 15) Da li je moguća konverzija apsolutno ništavog ugovora i ako jeste, pod kojim uslovima?
- 16) Šta se podrazumeva pod konvalidacijom apsolutno ništavog pravnog posla?
- 17) Koji su uzroci relativne ništavosti pravnog posla?
- 18) Koja lica mogu isticati relativnu ništavost ugovora pred sudom?
- 19) Koje su pravne posledice relativne ništavosti?
- 20) Šta se podrazumeva pod konvalidacijom relativno ništavog pravnog posla?

